

Участь адвоката у сімейних та спадкових справах: навчальний посібник

Анотація

У посібнику викладаються основи правового регулювання участі адвоката у сімейних та спадкових справах, характеризуються особливості діяльності адвокатів при захисті сімейних та спадкових прав та інтересів, припиненні шлюбу, захисті особистих немайнових та майнових правовідносин подружжя, дітей та інших членів сім'ї, аліментних зобов'язань членів сім'ї, а також при участі у справах, пов'язаних із прийняттям та оформленням спадщини.

Призначений для студентів та аспірантів юридичних спеціальностей, науково-педагогічних працівників вищих навчальних закладів юридичного профілю, практикуючих правознавців. Може бути корисним усім, хто цікавиться проблемами участі адвоката у сімейних та спадкових справах.

ЗМІСТ

АВТОРСЬКИЙ КОЛЕКТИВ.....	3
ПЕРЕДМОВА	11
РОЗДІЛ 1. ОСНОВИ СІМЕЙНОГО ЗАКОНОДАВСТВА, ЩО ВПЛИВАЮТЬ НА АДВОКАТСЬКУ ДІЯЛЬНІСТЬ	14
1.1. Сім'я	14
1.2. Поняття сімейного права. Його місце в системі галузей права України	22
1.3. Предмет сімейного права.....	26
1.4. Метод регулювання сімейних відносин.....	31
1.5. Основні засади (принципи) регулювання сімейних правовідносин	35
1.6. Сімейне законодавство України.....	40
1.7. Визначення місця сімейного законодавства у правовій системі України.....	48
РОЗДІЛ 2. ЗАСТОСУВАННЯ ЦИВІЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ ДО СІМЕЙНИХ ПРАВОВІДНОСИН В УКРАЇНІ. ЗАСТОСУВАННЯ ЗАКОНІВ ІНОЗЕМНИХ ДЕРЖАВ ТА МІЖНАРОДНИХ ДОГОВОРІВ В УКРАЇНІ.....	60
2.1. Поняття та принципи субсидіарного застосування норм цивільного законодавства до сімейного законодавства.....	60
2.2. Субсидіарне застосування норм цивільного законодавства про право приватної власності до сімейних відносин	65
2.3. Субсидіарне застосування норм цивільного законодавства про договори, правочини та зобов'язання до сімейних відносин	69
2.4. Рішення Європейського суду в системі подолання прогалин у сімейному законодавстві	74
2.5. Застосування норм законодавства Європейського союзу та міжнародного права до сімейних відносин в Україні.....	78

РОЗДІЛ 3. ЗАХИСТ СІМЕЙНИХ ПРАВ У АДВОКАТСЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ.....	83
3.1. Способи захисту та охорони сімейних прав та інтересів. Представництво адвокатом сторін у судовому процесі.	83
3.2. Самозахист сімейних прав	86
3.3. Відшкодування моральної шкоди за сімейним законодавством України	88
3.4. Позовна давність та інші строки у сімейному праві.....	91
3.5. Сімейно-правова відповідальність. Санкції у сімейному праві	95
3.6. Органи опіки та піклування, їх роль в регулюванні сімейних відносин	99
3.7. Правозахисна функція адвокатури в сімейних правовідносинах	101
РОЗДІЛ 4. СІМЕЙНІ ПРАВОВІДНОСИНИ В АДВОКАТСЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ.....	105
4.1. Поняття та види сімейних правовідносин	105
4.2. Учасники сімейних правовідносин	108
4.3. Підстави виникнення сімейних правовідносин	111
4.4. Об'єкт та зміст сімейних правовідносин	118
4.5. Здійснення сімейних прав	122
4.6. Виконання сімейних обов'язків	125
4.7. Загальні положення про захист сімейних прав та інтересів	129
РОЗДІЛ 5. ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ШЛЮБУ В АДВОКАТСЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ.....	136
5.1. Визначення шлюбу за сімейним правом України.....	136
5.2. Порядок укладання шлюбу. Шлюбний вік. Право на шлюб неповнолітніх осіб.....	138
5.3. Умови та перешкоди укладання шлюбу	141
5.4. Державна реєстрація шлюбу та її значення. Порядок державної реєстрації шлюбу. Взаємна обізнаність осіб, які подали заяву про реєстрацію шлюбу, про стан здоров'я	144
5.5. Час та місце реєстрації шлюбу. Правові наслідки шлюбу. Правозгідність шлюбу	150
5.6. Участь адвоката при визнанні шлюбу недійсним	154
5.7. Визнання шлюбу неукладеним	160

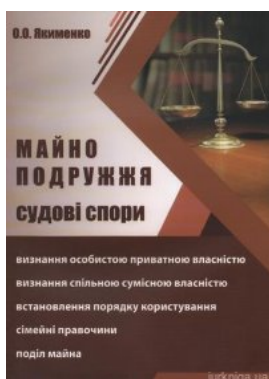
РОЗДІЛ 6. УЧАСТЬ АДВОКАТА У СПРАВАХ ПРИ ПРИПИНЕННІ ШЛЮБУ	162
6.1. Визначення та підстави припинення шлюбу	162
6.2. Поняття припинення шлюбу та його відмінність від визнання шлюбу недійсним	165
6.3. Порядок припинення шлюбу	170
6.4. Припинення шлюбу внаслідок смерті одного з подружжя або у разі оголошення його померлим у встановленому законом порядку	174
6.5. Припинення шлюбу в наслідок його розірвання	178
6.6. Розірвання шлюбу державним органом реєстрації актів цивільного стану за заявою подружжя, яке не має дітей	180
6.7. Розірвання шлюбу державним органом реєстрації актів цивільного стану за заявою одного з подружжя	184
6.8. Визнання розірвання шлюбу фіктивним	186
6.9. Розірвання шлюбу за рішенням суду. Право на пред'явлення позову про розірвання шлюбу	188
6.10. Підстави для розірвання шлюбу за позовом одного з подружжя	192
6.11. Момент припинення шлюбу у разі його розірвання	195
6.12. Правові наслідки припинення шлюбу	198
6.13. Адвокатська діяльність при встановленні режиму окремого проживання подружжя	210
 РОЗДІЛ 7. ДІЯЛЬНІСТЬ АДВОКАТА ЩОДО НАДАННЯ ПРАВОВОЇ ДОПОМОГИ В СФЕРІ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ОСОБИСТИХ НЕМАЙНОВИХ ВІДНОСИН ПОДРУЖЖЯ.....	214
7.1. Поняття особистих немайнових правовідносин подружжя	214
7.2. Класифікація особистих немайнових прав подружжя	216
7.3. Особливості діяльності адвоката при захисті особистих немайнових правовідносин подружжя	218
7.4. Право на материнство. Право на батьківство	221
7.5. Право дружини та чоловіка на повагу до своєї індивідуальності. Право дружини та чоловіка на фізичний та духовний розвиток	223
7.6. Право подружжя на вибір та зміну прізвища	225
7.7. Право дружини та чоловіка на розподіл обов'язків та спільне вирішення питань життя сім'ї	228
7.8. Обов'язок подружжя турбуватися про сім'ю	230
7.9. Право дружини та чоловіка на особисту свободу	232

РОЗДІЛ 8. АДВОКАТСЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ ПРИ РОЗПОДІЛІ СПІЛЬНОГО МАЙНА ПОДРУЖЖЯ	235
8.1. Поняття, види майнових правовідносин подружжя, співвідношення з немайновими	235
8.2. Законний режим подружнього майна	239
8.3. Договірний режим подружнього майна	242
8.4. Право на майно жінки та чоловіка, які проживають однією сім'єю, але не перебувають у шлюбі між собою (фактичні шлюбні відносини)	244
8.5. Шлюбний договір: поняття та загальна характеристика	247
8.6. Особливості шлюбного договору та його зміст. Участь адвоката при укладанні шлюбного договору	250
8.7. Відмова від шлюбного договору та його розірвання. Участь адвоката при визнанні шлюбного договору недійсним	254
 РОЗДІЛ 9. ПРАВА ТА ОБОВ'ЯЗКИ БАТЬКІВ І ДІТЕЙ В АДВОКАТСЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ.....	258
9.1. Правовий статус батьків та дітей	258
9.2. Поняття та види особистих немайнових відносин батьків і дітей	262
9.3. Підстави виникнення особистих немайнових прав батьків і дітей	269
9.4. Встановлення походження дитини	272
9.5. Визнання батьківства та материнства в судовому порядку	277
9.6. Права батьків по захисту дитини. Здійснення батьківських прав та виконання батьківських обов'язків	281
9.7. Адвокатська діяльність при оспорюванні батьківства (материнства)	284
9.8. Позбавлення батьківських прав. Правовідносини з поновлення батьківських прав	286
9.9. Майнові правовідносини батьків та дітей	291
9.10. Договори батьків щодо дітей	297
9.11. Права батьків і дітей на майно. Роздільність майна батьків і дітей	301
9.12. Управління майном дитини. Використання доходу від майна дитини	305
9.13. Правове регулювання відносин батьків та дітей за участю іноземного елемента	310

РОЗДІЛ 10. УЧАСТЬ АДВОКАТА У СПОРАХ, ПОВ'ЯЗАНИХ З АЛІМЕНТНИМИ ЗОБОВ'ЯЗАННЯМИ ЧЛЕНІВ СІМ'Ї....	312
10.1. Поняття аліментів, аліментних правовідносин та особливості аліментних зобов'язань.....	312
10.2. Аліментні зобов'язання подружжя.....	319
10.3. Аліментні зобов'язання батьків та дітей. Обов'язок батьків утримувати дитину.....	332
10.4. Діяльність адвокатів з оформленні договорів про утримання батьками дітей (аліментні договори).....	340
10.5. Обов'язок повнолітніх дочки, сина утримувати батьків та його виконання.....	348
10.6. Права та обов'язки інших членів сім'ї та родичів щодо утримання.....	352
10.7. Особливості аліментних зобов'язань з участю іноземних громадян.....	358
РОЗДІЛ 11. ОСНОВИ СПАДКОВОГО ЗАКОНОДАВСТВА, ЩО ВПЛИВАЮТЬ НА АДВОКАТСЬКУ ДІЯЛЬНІСТЬ	362
11.1. Основні категорії спадкового права та розсуд адвоката у спадкових правовідносинах.....	362
11.2. Джерела спадкового права.....	365
11.3. Субсидіарне застосування норм цивільного законодавства про спадкування до суміжних відносин. Субсидіарне застосування норм цивільного законодавства до спадкових правовідносин.....	367
11.4. Поняття спадкування та його види.....	369
11.5. Участь адвоката при встановленні факту спадкування.....	374
11.6. Відкриття спадщини (підстави, час та місце). Об'єкти спадкування.....	376
11.7. Усунення від права на спадкування.....	380
11.8. Спадкування окремих видів майна, прав та обов'язків.....	382
РОЗДІЛ 12. УЧАСТЬ АДВОКАТА У СПРАВАХ, ПОВ'ЯЗАНИХ ІЗ СПАДКУВАННЯМ ЗА ЗАПОВІТОМ.....	389
12.1. Поняття заповіту, право на заповіт, коло спадкоємців за заповітом.....	389
12.2. Форма, порядок складання, зміна та скасування заповіту.....	390
12.3. Участь адвоката при визнанні заповіту недійсним.....	392
12.4. Зміст заповіту.....	393
12.5. Види заповітів та особливості їх виконання.....	397
12. 6. Право на обов'язкову частку.....	400

РОЗДІЛ 13. УЧАСТЬ АДВОКАТА У СПРАВАХ, ПОВ'ЯЗАНИХ ЗІ СПАДКУВАННЯМ ЗА ЗАКОНОМ.....	402
13.1. Підстави та порядок спадкування за законом.....	402
13.2. Коло спадкоємців за законом.....	404
13.3. Спадкування за правом представлення.....	407
13.4. Розподіл майна померлого між спадкоємцями при спадкуванні за законом.....	408
13.5. Адвокатська діяльність при поновленні строку прийняття спадщини.....	411
РОЗДІЛ 14. АДВОКАТСЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ ПРИ ЗДІЙСНЕННІ ПРАВА НА СПАДКУВАННЯ.....	413
14.1. Порядок прийняття спадщини. Юридичний супровід у процесі прийняття спадщини.....	413
14.2. Наслідки пропущення строку для прийняття спадщини.....	417
14.3. Відмова від прийняття спадщини.....	419
14.4. Спадкова трансмісія.....	424
14.5. Відумерлість спадщини.....	425
14.6. Поділ та перерозподіл спадщини.....	428
14.7. Відповідальність за боргами спадкодавця.....	431
14.8. Охорона та управління спадщиною.....	436
14.9. Оформлення спадкових прав.....	439
РОЗДІЛ 15. СПАДКОВИЙ ДОГОВІР В АДВОКАТСЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ.....	444
15.1. Поняття та ознаки спадкового договору.....	444
15.2. Сторони спадкового договору.....	445
15.3. Зміст спадкового договору.....	446
15.4. Зміна і припинення спадкового договору.....	450
РОЗДІЛ 16. ПРОЦЕСУАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ РОЗГЛЯДУ СПОРІВ, ЩО ВИНИКАЮТЬ ІЗ СІМЕЙНИХ ТА СПАДКОВИХ ПРАВОВІДНОСИН.....	454
16.1. Підвідомчість і підсудність спорів, що виникають із сімейних спорів.....	454
16.2. Підвідомчість і підсудність спорів, що виникають із спадкових правовідносин.....	458

Книги, які можуть вас зацікавити

Майно подружжя.
Судові спори

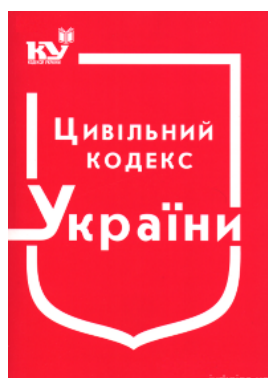
Початок кримінального
провадження: поради
адвоката

Адвокатська техніка
(підготовка до процесу
і методики переконання)

Кримінальний
процесуальний кодекс
України

Цивільний Кодекс
України

Цивільний
процесуальний кодекс
України

Перейти до галузі права
Адвокатура

[Перейти на сайт](#) →